

Valkoiset vuoden 1918 joukko-osastot

Kohteesta Portti

Sisällysluettelo

- 1 Valkoinen armeija
- 2 Valkoiset joukko-osastot vapaussota-arkistossa
- 3 Valkoisessa armeijassa palvelleiden tietojen etsiminen
- 4 Kirjallisuutta

Muista myös nämä

Jääkärien elämäkerraston ainekset

Kunniamerkkivaliokunta

Sisällissota 1918

Sisällissodan taistelupaikkakortisto

Vaasan senaatti

Vapaussoturien elämäkerrasto

1918 - Kansalaissota asiakirjojen kertomana (<http://www.narc.fi/1918verkkonayttely/1918.htm>)
(Arkistolaitoksen verkkonäyttely)

Valkoinen armeija

Kansalaissodan alettua 27.1.1918 valkoinen Suomi joutui luomaan oman armeijan lähes tyhjästä. Armeijan perustan muodostivat suojeluskunnat, jotka senaatti oli julistanut hallituksen joukoiksi 25.1.1918. Yhdessä värvättyjen joukkojen kanssa ne kantoivat kansalaissodan alussa rintamavastuun ennen kuin valkoinen armeija saatiin järjestettyä.

Pian kävi selväksi, että vapaaehtoisista kootut joukot eivät olisi tarpeeksi runsasmiehisiä kääntämään sodan kulkua valkoisten eduksi. Tästä johtuen senaatti pani 18.2.1918 käytäntöön yleisen asevelvollisuuden. Suomeen 25.2.1918 palanneiden jääkärien tehtäväksi annettiin asevelvollisten sotilaskoulutus.

Valkoisen armeijan organisaatio muuttui sodan aikana. Komppanioista koostuneet suojeluskuntajoukot koottiin maaliskuun aikana pataljooniksi ja edelleen rykmenteiksi. Armeijaan luotiin eri painopistealueilla toimivia osastoja. Tampereen valtauksen jälkeen armeija jaettiin Länsiarmeijaan ja Itäarmeijaan.

Huhti-toukokuun vaihteessa valkoinen armeija koostui värvätyistä, suojeluskunta- ja asevelvollisjoukoista. Sen joukko-osastoihin kuuluivat mm. asevelvollisista ja jääkäreistä koostuneet kuusi jääkärirykmenttiä, 15 suojeluskuntajoukoista ja asevelvollisista koottua suojeluskuntarykmenttiä, kaksi värvättyä krenatööri-rykmenttiä, kaksi ratsuväkirykmenttiä sekä erikois- ja täydennysjoukkoja. Valkoisen armeijan kokonaisvahvuus sisällissodan lopussa oli noin 55 000—60 000 miestä. Noin 2/3 armeijasta oli asevelvollisia.

Valkoiset joukko-osastot vapaussota-arkistossa

Vuoden 1918 valkoisen armeijan eri joukko-osastojen arkistot kuuluvat *vapaussota-arkistoon*. Se sisältää Päämajan, yhtymien esikuntien, joukko-osastojen, sotilashallinnon ja kutsuntalaitoksen asiakirjoja. *Vapaussota-arkisto* on tutkijoiden käytettävissä Kansallisarkiston Rauhankadun toimipisteessä (<http://www.arkisto.fi/fi/yhteystiedot/#kansallisarkisto>).

Valkoisen armeijan organisaatioon on hyvä tutustua esim. alla olevan kirjallisuuden kautta etukäteen, koska *vapaussota-arkisto* on järjestetty pääpiirteittäin valkoisen armeijan organisaation mukaisesti.

Valkoisen armeijan arkistoluetteloita voi lukea verkossa arkistolaitoksen Aarre-arkistorekisteristä (<http://krono.s.narc.fi/aarre/aarre.php>). Yksittäisiä arkistoluetteloita on haettava joukko-osaston nimellä, esimerkiksi "1. Jääkäri-rykmentti". Hakusana "vapaussota-arkisto" ei tuota tuloksia, koska valkoisen armeijan arkistot on syötetty yksittäisinä arkistoina arkistorekisteriin.

Joukko-osastojen arkistot sisältävät mm. saapuneita ja lähetettyjä kirjeitä ja sanomia, päiväkäskyjä, sotapäiväkirjoja, taisteluraportteja, vahvuusluetteloita, päällystö- ja miehistöluetteloita, kaatuneiden ja haavoittuneiden luetteloita, lomalippuja sekä luetteloita yksikön varusteista.

Eri joukko-osastojen arkistojen sisältämän materiaalin määrä vaihtelee. Taustalla on sotatilan luomat rajoitukset asiakirjojen laatimiselle, lähes tyhjistä luodun armeijan pula päällystöstä sekä armeijan organisaation muutokset sodan aikana.

Tämä on hyvä huomioida tietoa etsittäessä. Esimerkiksi suojeluskuntajoukoista kootusta Karjalan armeijakunnan III pataljoonasta muodostettiin maaliskuussa 1918 Karjalan armeijakunnan II rykmentti. Molempien joukkojen arkistot ovat samassa luettelossa. Päämajan ja ylempien esikuntien arkistot ovat luonnollisesti laajempia kuin yksittäisten rykmenttien.

Valkoisessa armeijassa palvelleiden tietojen etsiminen

Valkoisten puolella taistelleista ei ole olemassa kattavaa henkilöhakemistoa, josta selviäisi nimen perusteella osallistuminen sotaan ja joukko-osasto. Valkoisen armeijan eri joukko-osastoilla on omia henkilöluetteloita, mutta ne ovat hajallaan eri arkistoissa. Jos tutkimuskohteena olevan henkilön joukko-osasto ei ole tiedossa, tietojen löytyminen hänestä on epävarmaa. Näin on erityisesti, jos kohdehenkilö on selvinnyt sodasta vahingoittumattomana. Sodassa kaatuneista voi etsiä tietoa Suomen sotasurmat 1914–1922 (<http://vesta.narc.fi/cgi-bin/db2www/sotasurmaetusivu/main?lang=fi>) -projektin sivulta.

Poikkeuksena puutteellisiin henkilöluetteloihin on Karjalan armeijakunta. Sen arkistossa on säilynyt laaja henkilökortisto. Kortisto sisältää armeijakunnan henkilökortiston sekä useamman kortiston haavoittuneista ja kaatuneista. Kortistot on luetteloitu *vapaussota-arkiston* luetteloon 2:8B (<http://kronos.narc.fi/aarre/aarre.php?t=luovutus&tulotunnus=475&otsikko=Karjalan%20armeijakunnan%20kortistot%201918&sarja=&jnro=&kirjainosa=>).

Hyvä lähtökohta kohdehenkilön palvelustietojen etsimiseen ovat kunniamerkkivaliokunnan arkiston hakemistot vapaussodan muistomitalilla tai muulla kunniamerkillä palkituista henkilöistä. Suurelle osalle valkoiseen armeijaan kuuluneista myönnettiin kunniamerkki. Lisäksi vapaussoturien elämäkerrasto voi sisältää mainintoja palvelustiedoista.

Kutsuntaluettelot voivat auttaa asevelvollisena valkoiseen armeijaan liittyneen henkilön palvelusjoukon löytämisessä. Kutsuntaluetteloita laadittiin tavallisimmin vuosina 1894—1896 syntyneistä miehistä. Kohdehenkilön asuinpaikka on kuitenkin tiedettävä, jotta kutsuntaluetteloista olisi apua. Kutsuntaluetteloita on vapaussota-arkistossa eri sotilaspiirien arkistoissa.

Kansallisarkistossa säilytetään sisällissodan taistelupaikkakortistoa, johon on merkitty taisteluittain niihin osallistuneet *valkoiset* joukko-osastot. Mikäli kohdehenkilön tiedetään osallistuneen johonkin pieneen taisteluun, hänet voi olla mahdollista löytää käymällä läpi taisteluun osallistuneiden joukkojen arkistot. Tämä on luonnollisesti aikaa vievää, jos tieto taisteluun osallistumisesta on epävarma tai mukana oli useita joukkoja.

Kirjallisuutta

Manninen, Ohto, *Kansannoususta armeijaksi. Asevelvollisuuden toimeenpano ja siihen suhtautuminen valkoisessa Suomessa kevättalvella 1918*. Historiallisia tutkimuksia 95. Suomen Historiallinen Seura, Helsinki 1974.

Manninen, Ohto, ”Valkoisen armeija suojeluskuntarykmentit”. *Sotahistoriallinen aikakauskirja* 8 (1989), 7-35.

Manninen, Ohto, ”Taistelevat osapuolet”. *Itsenäistymisen vuodet 1917-1920. 2. Taistelu vallasta*. Toim. Ohto Manninen. Painatuskeskus, Helsinki 1993.

Manninen, Ohto, ”Vapaussota – osana suursotaa ja Venäjän imperiumin hajoamista”. *Suomen vapaussota 1918. Kartasto ja tutkimusopas*. 2. painos. Toim. Juhana Aunesluoma & Martti Häikiö. WSOY, Porvoo 1996.

Sisällissodan pikkujättiläinen. Toim. Pertti Haapala & Tuomas Hoppu. WSOY, Helsinki 2009.

Siirry Aarre-arkistorekisteriin (<http://kronos.narc.fi/aarre/aarre.php>)

Paluu Portin etusivulle

Noudettu kohteesta http://wiki.narc.fi/portti/index.php?title=Valkoiset_vuoden_1918_joukko-osastot&oldid=10257

- Sivua on viimeksi muutettu 28. marraskuuta 2018 kello 10.49.